По діброві вітер виє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий, лист широкий —
Нащо зеленіє?
Кругом поле, як те море
Широке, синіє.
Чумак іде, подивиться
Та й голову схилить;
Чабан вранці з сопілкою
Сяде на могилі,
Подивиться — серце ниє:
Кругом ні билини!
Одна, одна, як сирота
На чужині, гине!

Хто ж викохав тонку, гнучку
В степу погибати?
Постривайте, все розкажу,
Слухайте ж, дівчата.
Полюбила чорнобрива
Козака дівчина.
Полюбила — не спинила,
Пішов та й загинув...
Якби знала, що покине, —
Була б не любила;
Якби знала, що загине, —
Була б не пустила;
Якби знала, не ходила б
Пізно за водою,
Не стояла б до півночі
З милим під вербою;
Якби знала!..

І то лихо —
Попереду знати,
Що нам в світі зустрінеться.
Не знайте, дівчата!
Не питайте свою долю...
Само серце знає,
Кого любить... Нехай в'яне,
Поки закопають!
Бо не довго, чорнобриві,
Карі оченята;
Біле личко червоніє
Не довго, дівчата!
До полудня, та й зав'яне,
Брови полиняють...
Кохайтеся ж, любітеся,

Як серденько знає.
Защебече соловейко
В лузі на калині, —
Заспіває козаченько,
Ходя по долині.
Виспівує, поки вийде
Чорнобрива з хати;
А він її запитає:
"Чи не била мати?"
Стануть собі, обіймуться, —
Співа соловейко;
Послухають, розійдуться, —
Обоє раденькі.
Ніхто того не побачить,
Ніхто не спитає:
"Де ти була, що робила?"
Сама собі знає.
Любилася, кохалася,
А серденько мліло:

Воно чуло недоленьку,
А сказать не вміло.
Не сказало — осталася,
День і ніч воркує,
Як голубка без голуба,
А ніхто не чує.
Не щебече соловейко
В лузі над водою,
Не співає чорнобрива,
Стоя під вербою;
Не співає, — як сирота,
Білим світом нудить.
Без милого батько, мати —
Як чужії люде.
Без милого сонце світить —
Як ворог сміється;
Без милого скрізь могила...
А серденько б'ється!

Минув і рік, минув другий
Козака немає;
Сохне вона, як квіточка, —
Ніхто не питає.
"Чого в'янеш, моя доню?" —
Мати не спитала,
За старого, багатого
Нищечком єднала.
"Іди, доню, — каже мати, —
Не вік дівувати.
Він багатий, одинокий —
Будеш пановати".

"Не хочу я пановати,
Не піду я, мамо!
Рушниками, що придбала,

Спусти мене в яму.
Нехай попи заспівають,
А дружки поплачуть:
Легше мені в труні лежать,
Ніж його побачить".

Не слухала стара мати,
Робила, що знала;
Все бачила чорнобрива,
Сохла і мовчала.
Пішла вночі до ворожки,
Щоб поворожити:
Чи довго їй на сім світі
Без милого жити?
"Бабусенько, голубонько,
Серце моє, ненько!
Скажи мені щиру правду,
Де милий-серденько?
Чи жив, здоров, чи він любить,
Чи забув-покинув?
Скажи ж мені, де мій милий?
Край світа полину!
Бабусенько, голубонько,
Скажи, коли знаєш!
Бо видає мене мати
За старого заміж.

Любить його, моя сиза,
Серце не навчити.
Пішла б же я утопилась —
Жаль душу згубити.
Коли нежив чорнобривий,
Зроби, моя пташко,
Щоб додому не вернулась...
Тяжко мені, тяжко!

Там старий жде з старостами...
Скажи ж мою долю".
"Добре, доню; спочинь трошки..
Чини ж мою волю.
Сама колись дівовала,
Теє лихо знаю;
Минулося — навчилася,
Людям помагаю.
Твою долю, моя доню,
Позаторік знала,
Позаторік і зіллячка
Для того придбала".

Пішла стара, мов каламар
Достала з полиці.
"Ось на тобі сего дива!
Піди до криниці;
Поки півні не співали,
Умийся водою,
Випий трошки сего зілля —
Все лихо загоїть.
Вип'єш — біжи якомога;
Що б там ні кричало,
Не оглянься, поки станеш
Аж там, де прощалась.
Одпочинеш; а як стане
Місяць серед неба,
Випий ще раз; не приїде —
Втретє випить треба.
За перший раз, як за той рік,
Будеш ти такою;
А за другий — серед степу
Тупне кінь ногою.
Коли живий козаченько,
То зараз прибуде.

А за третій... моя доню,
Не питай, що буде.
Та ще, чуєш, не хрестися,
Бо все піде в воду.
Тепер же йди, подивися
На торішню вроду".

Взяла зілля, поклонилась:
"Спасибі, бабусю!"
Вийшла з хати: "Чи йти, чи ні?
Ні, вже не вернуся!"
Пішла, вмилась, напилася,
Мов не своя стала,
Вдруге, втретє, та, мов сонна,
В степу заспівала:

"Плавай, плавай, лебедонько,
По синьому морю,
Рости, рости, тополенько,
Все вгору та вгору!
Рости тонка та висока
До самої хмари,
Спитай бога, чи діжду я,
Чи не діжду пари?
Рости, рости, подивися
За синєє море:
По тім боці — моя доля,
По сім боці — горе.
Там десь милий чорнобривий
По полю гуляє,
А я плачу, літа трачу,
Його виглядаю.
Скажи йому, моє серце,
Що сміються люде;
Скажи йому, що загину,

Коли не прибуде.
Сама хоче мене мати
В землю заховати...
А хто ж її головоньку
Буде доглядати?
Хто догляне, розпитає,
На старість поможе?
Мамо моя, доле моя!
Боже милий, боже!
Подивися, тополенько,
Як нема — заплачеш
До схід сонця ранісінько,
Щоб ніхто не бачив.
Рости ж, серце-тополенько,
Все вгору та вгору;
Плавай, плавай, лебедонько,
По синьому морю!"

Таку пісню чорнобрива
В степу заспівала.
Зілля дива наробило —
Тополею стала.
Не вернулася додому,
Не діждала пари;
Тонка-тонка та висока —
До самої хмари.
По діброві вітер виє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.

[1839, С.-Петербург]